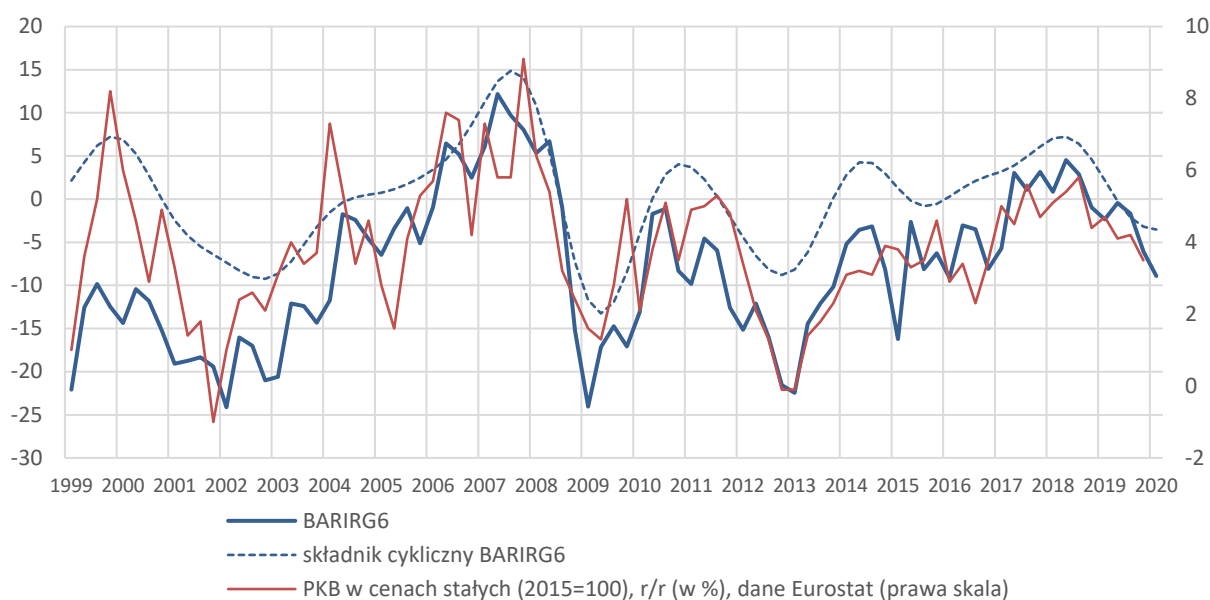

II. KONIUNKTURA W GOSPODARCE POLSKIEJ – BAROMETR KONIUNKTURY

Zwykle pierwszy kwartał roku charakteryzuje się spowolnieniem sezonowym, co przekłada się na gorszą koniunkturę niż w kwartale poprzedzającym. Pod tym względem wyniki I kwartału 2020 r. należy uznać za typowe dla tej pory roku. Barometr BARIRG6 osiągnął poziom -8,9 pkt.¹ W porównaniu z IV kwartałem 2019 r. nastąpił spadek o 2,8 pkt. O 6,6 pkt. mniejsza jest bieżąca wartość od wartości sprzed roku. Długookresowa średnia barometru nieco wzrosła i wynosi -7,6 pkt. Wieloletnia średnia dla pierwszego kwartału roku jest zaś równa -10,3 pkt (o 0,1 pkt. wyższa niż rok temu).

Rysunek 1. Barometr IRG SGH i PKB w Polsce w latach 1999-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IRG SGH i Eurostat.

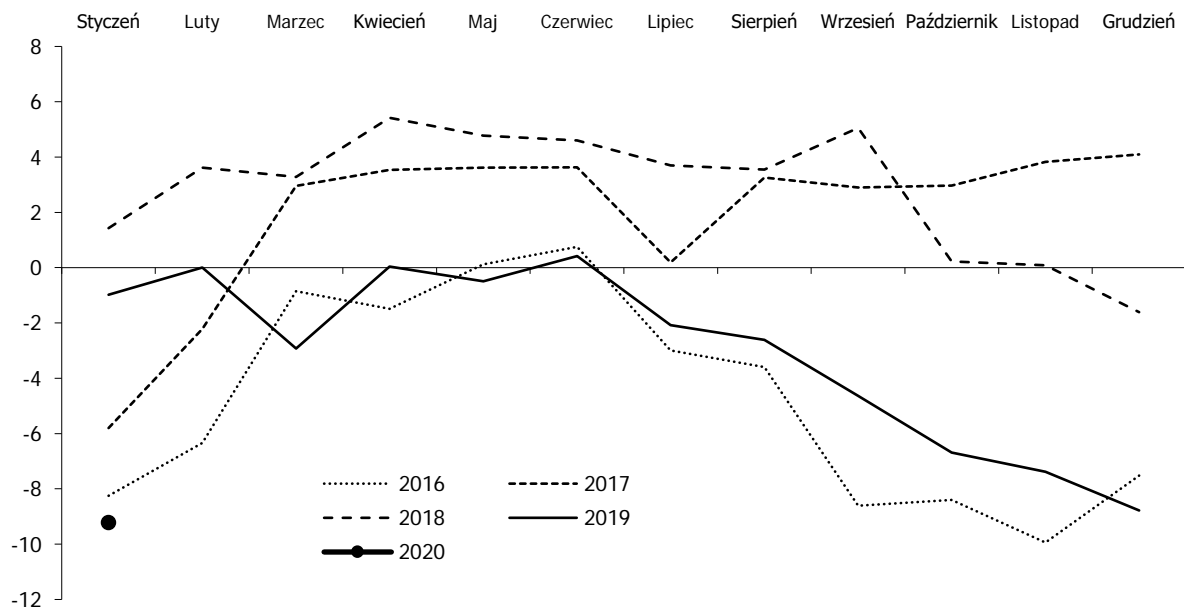
W dwóch działach gospodarki koniunktura w pierwszym kwartale roku jest zazwyczaj oceniana pozytywnie, co wyraża się dodatnią wartością wskaźnika koniunktury, tj.: w handlu i w sektorze bankowym. Tym razem jednak wskaźnik koniunktury bankowej przyjął wartość ujemną (-4,5 pkt)². Wartość wskaźnika dla handlu jest dodatnia, ale na tyle niewielka (0,3 pkt), że trudno ją uznać za typową, skoro w okresie ostatnich 6 lat pierwszy kwartał – poza rokiem 2015 – przynosił wartości wskaźnika koniunktury w przedziale od 5,4 do 10,2 pkt. Spośród pozostałych najmniejszą wartość przyjął wskaźnik koniunktury w przemyśle przetwórczym, -15 pkt. Od czerwca 2019 r. koniunktura w przemyśle pogarszała się, by w styczniu osiągnąć poziom najniższy – o tej porze roku – w okresie

¹ Z powodu zawieszenia badań koniunktury w transporcie samochodowym przez ITS w Warszawie konieczne stało się przeformułowanie barometru IRG SGH. Począwszy od I kwartału 2020 stosowane będą dwie formuły: BARIRG5 oraz BARIRG6. BARIRG5 oparty jest na 5 składowych, BARIRG6 na sześciu. Wartość pierwszego barometru będzie podawana do wiadomości do połowy drugiego miesiąca kwartału roku, tj. w lutym, maju, sierpniu i listopadzie, a BARIRG6 miesiąc później. W obu przypadkach barometr jest średnią ważoną wskaźników koniunktury, której wagi są jednakowe, z wyjątkiem wskaźnika koniunktury w przemyśle przetwórczym i wskaźnika kondycji gospodarstw domowych, którym przypisano wagi dwukrotnie większe niż pozostałym. BARIRG6 obejmuje wszystkie składowe BARIRGu5 oraz wskaźnik koniunktury w rolnictwie.

² Na potrzeby opracowania barometru IRG SGH wskaźnik koniunktury bankowej liczony jest jako średnia ważona wskaźnika IRGBAN i wskaźnika prognozowanej koniunktury w bankowości, o których mowa w rozdziale VII, z wagami równymi, odpowiednio: $\frac{2}{3}$ i $\frac{1}{3}$. Wynika to stąd, iż – jak wspomniano we wstępie – badanie koniunktury bankowej jest opóźnione o kwartał. W konsekwencji wartość wskaźnika koniunktury w bankowości, przyjęta na potrzeby obliczenia wartości barometru, wynosi -4,5 pkt, podczas gdy wartość wskaźnika IRGBAN jest równa -6,3 pkt (zob. rozdział VII).

ostatnich 11 lat³. Dla budownictwa wskaźnik koniunktury wynosi -11 pkt i choć odbiega znacząco od wartości z ubiegłych dwóch lat (dla pierwszego kwartału), to, ogólnie rzecz biorąc, jest wyższy od średniej. Niski poziom osiągnął wskaźnik kondycji gospodarstw domowych, -9,7 pkt. Wartość ostatniego ze wskaźników, tj. wskaźnika koniunktury w rolnictwie, jest większa i równa -6,8 pkt. W porównaniu do średniej wartości dla pierwszego kwartału roku wszystkie wskaźniki, poza przemysłem i handlem, wypadły lepiej.

Do spadku wartości barometru w porównaniu z poprzednim kwartałem przyczyniły się w równym stopniu wyniki przemysłu przetwórczego i sektora bankowego. W pierwszym przypadku spadek wskaźnika koniunktury wyniósł 4,9 pkt, a w drugim prawie 10 pkt, co łącznie przełożyło się na spadek wartości barometru o 2,5 pkt. O 1,4 pkt zmniejszyła się wartość BARIRG6 wskutek pogorszenia się kondycji gospodarstw domowych (o 3,2 pkt) i koniunktury w rolnictwie (o 4,9 pkt). Poprawiły się natomiast oceny w handlu (o 8,1 pkt) i – w niewielkim stopniu – w budownictwie (o 0,3 pkt). W konsekwencji spadek wartości BARIRG6 został trochę złagodzony. Zmiany wartości wskaźników koniunktury względem poprzedniego kwartału są zmianami typowymi, jeśli chodzi o ich kierunek. W przypadku trzech wskaźników koniunktury – w przemyśle przetwórczym, rolnictwie i sektorze bankowym – mamy do czynienia ze spadkami powyżej średniej. W handlu i budownictwie, gdzie odnotowano wzrosty wartości wskaźników koniunktury, są one mniejsze niż średnia.

Rysunek 2. Barometr IRG SGH (BARIRG6) w latach 2016-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IRG SGH.

W porównaniu z pierwszym kwartałem ubiegłego roku wartość BARIRG6 zmalała o 6,6 pkt. To szósty z rzędu kwartał spadku wartości barometru w skali roku. Co więcej, zanotowany w I kwartale 2020 r. spadek wartości BARIRG6 jest większy o 1,5 pkt niż w czwartym kwartale ub.r. Po raz szósty z rzędu zmniejszyły się w tym zestawieniu wartości wskaźników koniunktury w przemyśle przetwórczym i budownictwie. Z kolei spadek wartości wskaźnika koniunktury w sektorze bankowym został odnotowany piąty raz z rzędu. Do rocznego spadku wartości barometru przyczyniły się spadki

³ W celu obliczenia wartości BARIRG6 za I kwartał uwzględnia się wartość wskaźnika koniunktury w przemyśle przetwórczym ze stycznia. W lutym 2020 r. wartość wskaźnika wzrosła o 4,2 pkt do wysokości -10,8 pkt, a z prognoz producentów przebijał się pewien optymizm. W marcu jednak wartość wskaźnika koniunktury ponownie obniżyła się, a spadek wyniósł aż 18 pkt, oddając skalę pierwszych skutków epidemii COVID-19 w przemyśle.

wszystkich, poza wskaźnikiem koniunktury w rolnictwie, wskaźników składowych barometru; w największym stopniu spadki wartości wskaźników koniunktury w przemyśle przetwórczym (o 9,2 pkt) i sektorze bankowym (o 15 pkt), które łącznie wniosły 4,2 pkt do spadku do wartości BARIRG6. Obniżenie się wartości wskaźnika kondycji gospodarstw domowych oraz wskaźników koniunktury w handlu i budownictwie zmniejszyły wartość barometru o 3,0 pkt. Wskaźnik koniunktury rolnej wniósł natomiast 0,6 pkt *in plus*, redukując tym samym spadek wartości BARIRG6.

Rok 2019 w gospodarce polskiej był okresem dekonunktury. Pogarszające się wyniki badań IRG SGH, odzwierciedlone w wartościach BARIRG6, zostały potwierdzone twardymi danymi, m.in. dynamiką PKB. Jedynie w drugim kwartale, kiedy zazwyczaj pojawia się ożywienie aktywności gospodarczej, odnotowano pewne symptomy poprawy. Okazało się jednak, że miały one charakter wyłącznie sezonowy. Przebieg składowych cyklicznych poszczególnych wskaźników koniunktury, a tym samym i barometru, wskazuje na pogłębianie się tendencji spadkowych. Pierwsza edycja badań w roku 2020 nie przynosi żadnej odmiany. Typowe dla pierwszego kwartału spowolnienie aktywności gospodarczej dotknęło głównie przemysł przetwórczy, a w mniejszym stopniu – dzięki wyjątkowo łagodnej zimie – budownictwo. Przewidywania przedsiębiorców i konsumentów, dotyczące następnego kwartału, są umiarkowanie optymistyczne, jednak do chwili opracowania wyników badań przeprowadzonych przez IRG SGH w I kwartale 2020 r. nikt nie przypuszczał, że epidemia COVID-19 tak szybko rozprzestrzeni się w Europie. Z pewnością wywoła ona ujemne skutki gospodarcze, jak pokazują wyniki przeprowadzonego w marcu badania koniunktury przemysłowej, lecz nie sposób przewidzieć ich zakresu i skali.